

hetjük belőle, mert a részletek középpontól a szögletekig a fél átlókon tökéletesen azonosak. Az egész ornamentika alapján elég esinos, de hatásából sokat ront első tekintetre feltűnő sablonossága. Keletkezéséről nincs rajta semmi adat. Mikor először láttuk, hajlandók lettünk volna egykorúnak tartani a maros-szt.-györgyi késői csúcsíves templommal, mely a XV. század végén, vagy a XVI. század első éveiben épülhetett. Később azonban újra megtekintve, diszitményeiből és épségéből arról győződünk meg, hogy legfőleg a XVII. vagy a XVIII. században keletkezhetett.¹

Kelemen Lajos.

A hunyadmegyei tört. és rég. társulat február hó 4-én gr. *Kuun Géza* dr. elnöklete alatt tartott választmányi ülésén dr. *Wertner Mór* „A királyi Hunyadi-család eredete és nemzedék-rendje“ felől értekezett. *Wertner* kutatásai szerint a Hunyadiak első őse a Havasalföldéről Hunyadmegyébe menekült *Kosztá*, a ki *Nagy Lajos* király uralkodása elején fiával együtt telepíti a hátszegi Rekettyefalvát, melyet családjá már 1360-ban bír. Itt született *Kosztá* unokája *Sorb*, Hunyadi *János* nagyatyja, s innen származik a törökverő vitéz kormányzó is, a ki feleségül vette a szomszédos Demsusról *Morzsiná* Erzsébetet, kinek családjá később aztán maga is a rekettyei predikátumot használta. *Kőváry László* „Adalék a hunyadmegyei családok aranykönyvéhez, különös tekintettel a kihalt családokra“ cz. alatt értekezett, s (az 1856-ban elhalt *Dobay György* feljegyzései kapcsán) felsorolja a megye vezeté családjait ss hangsúlyozza a családtörténelem művelésének fontosságát.

Folyóiratok szemléje.

A **Budapesti Szemle**. 1900. januári (277.) számát *Marczali* Henrik „Gróf *Leiningen Károly*“ cz. értekezése nyitja meg, mely bevezetés *Leiningen* leveleinek és emlékiratainak kiadásához. Értekezése elején rámutat arra, hogy az 1848—49-iki szabadságharc hősei minő kiváltságos állást foglalnak el hagyományunkban és közvéleményünkben. „A monda igen nagy területet foglalt el a történelem országából“. Pedig ha történetet akarunk, vissza kell mennünk az eredeti egykorú forrásokhoz, igazi medrébe kell visszatérnünk a később oly dúsan folyó hagyományt. *Leiningen* irodalmi hagyatéka négy részre oszlik. Először a *levelek*, melyek 1848. márcz 28-ától 1849. decz 13-ig terjednek. Ezek nagyrészt a tábornok kezeirésze. Közben hézagok vannak. E hézagokat a tábornok *naplója* tölti ki. *Czibakháza*n kezdte meg napló-írását febr. 22-én, melyben kiadója szerint töredéket bírnak. A tábornok hagyatékának negyedik része az *ereklyék* *Leiningen* kinevezéseinek okleveleit, hozzáírt verseit s néhány emléktárgyat

¹ Talán éppen 1750—60 tájt, azután, hogy a templomot a reformátusok kezéből visszafoglalták.

foglalnak magokban. Ezek előrebocsátása után megfelel M. arra a kérdésre, hogy „miben gyarapítja az új anyag történelmi ismeretünket“?

Majd a Leiningeni grófok őseiről emlékezve, érdekes bepillantást nyújt gr. Leiningen Károly lelki világába. Rámutat, hogy minő rokonszenvvel volt ő Magyarországra alkotmányra és népe iránt, hogy a midőn „két kötelesség, két törvény között“ kell választania t. i. a bécsi udvari párt és a törvényes magyar hadügyminiszter közt, ő inkább ehhez szegődik. „Az ördög verekedjék meggyőződése ellen“, írja okt. 30-án. Följegyzései alapján M. elkiséri hőseit egészen a legutolsó szomorú napokig. „Dicsőség, szerelem, barátság jutottak osztályrészüül és mindenek befejezésül hősi martyr halál“. A hősök iratainak beeséről pedig úgy ítélt, hogy „irodalmi szempontból nézve a szabadságharcz irodalmában nincs párja“. „Mit sem adhatunk hervadhatatlan katonai és vezéri babéraihoz — végzi M. érdekes cikkét — de meggyőződésünk, hogy nemes homlokát éppen olyan méltóan díszíti az író koszorúja“.

A következő cikk: „A parnassusi költők Franciaországban“ *Haraszti Gyulától*. „A Gautier körül csoportosuló újabb költők“, kik *Jelenkori Parnassus* címmel egy időszaki vállalatot indítottak meg 1866-ban, neveztetnek „parnassusi költők“ néven. Ezeknek legkiválóbbjait mutatja be Haraszti értekezésében, kik között legelőt említi *Leconte de Lisle*-t. Foglalkozik költészetének irányával, mely „föltétlenül pessimista“. De Vigny ezen mondása ismétlődik abban szüntelen: „Az élet csak fájdalmas epizódyszerű esetlegesség két örökké tartó álom között“. *Leconte de Lisle*n kívül még három költővel foglalkozik Haraszti értekezésében. A nálunk legismertebb *Coppée*-val, azután *Heredia* és *Sully Prudhomme* költészetével.

Beyer József a harmadik értekező, a kinek „*A nemzeti játékszín mint közügy*“ czímen első közleményét vesszük. *Beyer* ezen tanulmánya mint székfoglaló olvastatott fel a m. t. akadémia 1899. okt. 9-iki ülésében. Mint ez alkalommal a felolvasó kifejezte, „azt a kérdést akarja megvilágítani: hogy miként vált nálunk közügygé színészet és drámairodalom és hogyan vettettek meg az alapok, melyeken aztán a színészet művészeti, a magyar dráma pedig irodalmi jelentőségű tényezővé válhatott“.

Kunos Ignác tanulmánya következik ezután: „*Az újabb török irodalom fejlődése*“ czímen. Némi történelmi áttekintésben kíséri a török irodalom fejlődését odáig, míg a hagyományos verselgetés ósdi formái helyt engednek az újabb európai mintájú klasszikus versformáknak. *Kemál* bej volt ez irányban az első újító. Őt követte *Nádsi* efendi, egy újabb lépéssel ment tovább *Ekszem* bej. A széppróza modern irányú fejlesztése is *Kemál* bej nevéhez fűződik. Utána következik *Midhad* efendi s azután mint a modern iskola legkiválóbb tagját *Nazim* effendit mutatja be *Kunos*. Részletesebben foglalkozik ez időtájt megjelent regényével, melynek címe *Karabebek*. Egy kis részletet is mutat ebből jellemzésül.

Angyal Dávid *Stevenson Róbert* Lajos „Franchardi kincs“ című angol beszélye fordításának első közleményét adja.

Lévay József „A fülemiléhez“, *Vargha* Gyula pedig „Hortorum deus“

(Heredia után, francziából) című költeményét közli. Könyvismertetések zárják be a tartalmas füzetet.

„Századok“ XXXIV. évf. (190. jan.) I. füzetének nagyobb közleményei: Pór Antaltól „Záh Felicián pöre“. (Kritikai észrevételek Marczali Henrik kritikai tanulmányára.) Stessel Józseftől „Sopron és Mosony vármegye történelmi földrajzához“. Császáz Eleméértől „Verseghy és a censori hivatal. A tárcza rovatban: Czékus Lászlótól „Steinachi Landschad János lovag epitaphiuma 1571-ből“. Srs-től „Mikor lett Pálocsi Mátyás nádor?“. Kropf Lajostól „Margit királyné III. Béla neje“.

„Egyetemes Philologiai Közlöny“ XXIV. évf. (1900. januári) I. füzet, tartalma a következő: Heinrich Gusztáv: 1874—1899. Radich Ferencz: Bajza életéből. Balassa József: Tövissek és virágok. Bartal Antal: Lineamenta latinitatis regni Hungariae mediae et infinae aetatis. Bindér Jenő: Párhuzamok Aranyhoz. Bodis Jusztin: A latin infinitivus historicus magyarázata. Bognár Teofil: Adatok a mesék vándorlásának történetéhez. Boros Gábor: Az Antik poetikához. Császáz Elemér: Pápai Páris Ferencz és Misztótfalusi Kis Miklós. Csengeri János: Aischylos Perzsiából. Crerép József: „Elementa“ eredete. Finály Gábor: Capitolium. Fiók Károly: A Rámájánából. Gyulay Ágost: Bessenyei „Jámbor szándéká“-nak történetéből. Havas Adolf: Petőfi. Hegedűs István: Thewrewk Emil Ilias-fordítása. Hornyánszky Gyula: Az aganak keletkezése. Kanyaró Ferencz: Akromonosyllabikon a régi magyar költészetben. Kardos Albert: XVI. századi irodalmunk kulturális jelentősége. Katona Lajos: Interpolationes recentissimae historiae Apollonii. Kégl Sándor: Anszári, a herati öreg. Kelemen Béla: Német szótáraink és az osztrák helyesírás. Kempf József: Hymnus az anyaföldre (Homerosi hymnusok). Király Pál: A magyar névrágók csoportjai. Konti Ignác: Magyar-francia versírók. Lázár Béla: Petőfi természet — költészete. Melich János: A szláv irodalmi nyelvekről. Némethy Géza: Quaestiunculae Euhemerae. Pecz Vilmos: Romanus karácsonyi hymnusa. Petz Gedeon: Van-e nyelvtani alany és állítmány? Radó Antal: Az *il* és *lo* Danténél. Ifj. Neményi Ede: Meleagros tavaszi dala. Schullerus Adolf: Népköltészet és népiesköltszet. Sebestyén Gyula: Halálatlan Detre. Simonyi Zsigmond: Egy középkori jogi műszó. Szilasi Móríc: Különös képzések s ragozások. Szinyei József: Az *n* személyrag eredete. Tolnai Vilmos: Gyöngyösi Jánosnak egyik verséről. Váczy János: Helmezi Mihály mint kiadó. Vári Rezső: Miscella critica. Waldapfel János: Isten három attributuma az Ember Tragediája I. színében. Zlinszky Aladár: Berzsenyi és Schiller viszonyához. Zoltvány Irén: Klassikai verselésünk történetéhez.

Magyar Könyvszemle VII. köt. 4. füz. (1899. okt.—decz.) Régi kéziratok megóvása. Varjú Elemér: Batthyány könyvtár. Sörös Pongrácz: Ilceni Péterről. Melich János: Magyar grammatika a kijevei tanítóképző könyvtárában. Kovács László: Könyvnyomdánk a jelen század harmadik tizedében. Havrán Dániel: Irodalomtörténeti adalékok. A Külföldi Szemle rovatban dr. Eszterág László ír. „A brüsseli királyi könyvtárakról“.

„Az **Archaeologiai Értesítő**“. XIX. köt. 5 sz. (1899. decz. 15.) tartalma: **Mihalik József**: Magyar sodronyzománczos művek külföldi múzeumokban. dr. **Cserni Béla**: A szentmihálykői zárdának felfedezéséről. **Récsi Viktor**: Egy régi földomborműről a pannonhalmi templom külső falában. dr. **Ádám Endre**: A nyitrai Sárhegy oldalában talált régi cserepek és csontok lelhelyéről. **Dudás Gyula**: A bogojevai római sánczról dr. **Sóter Ágost**: Lajtaújfalusi ásatásról. **Milleker Bódog**: Nagy-Gáj-i leletekről. **Csallány Gábor**: Népvándorlaskori temetőről Szentesen.

A **Történelmi Tár**. 1899-iki évfolyam negyedik (okt.—decz.) füzeté a következő tartalommal jelent meg: Regestak a római Dataria-levéltárának Magyarországra vonatkozó bulláiból II. Pál és IV. Sixtus pápák idejéből, közli **Czaich A. Gilbert**. Gregorri Corrarii oratio ad Sigismundum, k. **H. I. Berzeviczi Mártonra** vonatkozó okmányok 1550—1613-ig, k. **Berzeviczy Egyed**. Két Árpádkori országnagy családja, k. Dr. **Wertner Mór**. A nagylucesei Bóczi család nemzedék-rendjéhez, k. u. a. Brandenburgi Katalin és a diplomácia, befejező közl. k. A. A. Dunántúli vármegyék gyűlése Sümegen, 1708. k. **Thaly Kálmán**, **Rákóczi Zs.** és **Homonnay Bálint** veresége történetéhez, k. **Komáromi András**. A locsmándi várispánság hatáiról, k. **Lampel József**. Baló Mátyás kapitihá itinerariuma, k. **Veress Endre**. A báni tiszt jogfolytonossága II. Lajos és I. Ferdinand korában, k. **D—gy.**— Adatok Zay Ferencz életéhez, k. **Zurani István**. Okíratok I. Rákóczi György uralkodása történetéhez, 1632. k. - i.—r. Adatok a Tököly-féle mozgalom történetéhez. k.—s—u.— Gróf **Pekri Lőrincz** leveleiből. II. Rákóczi **Ferencz** 1704/5-iki erdélyi hadjáratának történetéhez, k. **Lampérth Géza**. Zermegh János történetíró életéhez, k. **Srs.**— Levéltári kutatások; **Báthory Gábor** történetéhez, **Bethlen Gábor** fej. első támadása történetéhez, **A Császár Péter-féle** porlázadás történetéhez, **Feleki Mihály** levelezése **Ujhelyi Pál** huszti praefectussal, **Feleki Mihály** a bujdosók vezére, közli: **Komáromy András**. Az Árpádkori udvari tisztviselők sorozata, k. **Wertner Mór**. Művelődéstörténeti adatok, vegyes közlemények zárják be a tartalmas füzetet.

A „**Protestáns Szemle**“. XII. évf. (1900.) 1. füzetét dr. **Székely György** nyitja meg „**A művészet és a vallás egymáshoz való viszonya**“ cz. tanulmányával, melyben előbb művészet és vallás pszichologiai, ethikai és sociologiai rokonvonásait mutatja ki, azután pedig azt a kapcsolatot, mely „a vallás papjai, prófétáinak és a művészet apostolainak lelkületében és jellemében észlelünk“. A harmadik cikkben **Várnai Sándor**, „**Német szocialista ifjúsági irodalom és angol theologiai regények**“ czímmel ír. Idézetekkel bizonyítja V., mennyire veszedelmes pedagogiai szempontból, hogy a gyermekirodalomba is becsempészik a szocialis eszméket. A tárczában **Szádeczky Béla**: „**Nagyari József prédikációja 1686-ban**“ cz. közleményhez írta meg bevezetését. Apafy fejedelem híres udvari predikátorának történelmi nevezetességű beszédjét megelőző erdélyi, historiai eseményeket adja a török bécsi vereségétől (1683-tól) kezdve. Azután **Nagyari J.** predikátor élet- és jellemrajzát mutatja be néhány vonásban.

Összeállította: **Sz. B.**